

Έμφυλες Ταυτότητες και Εκπαίδευση

(Μάθημα 12)

Θεωρίες ταυτότητας φύλου

- Ψυχαναλυτική θεωρία (Freud)
- Θεωρία κοινωνικής μάθησης (Bandura)
- Θεωρία γνωστικής ανάπτυξης (Kohlberg)

Ιδιαίτερη έμφαση σε όλες τις θεωρίες: στη
μίμηση ζωντανών ή συμβολικών
προτύπων

3-6: Κοινωνικοποίηση από οικογένεια και
σχολείο

Κοινωνικοποίηση

Οικογένεια

Συμπεριφορά γονιών
και καταμερισμός
εργασιών στο σπίτι

Διαφοροποίηση
συμπεριφοράς
ανάλογα με το
φύλο των παιδιών

- Ήδη έχουν αντίληψη σχετικά με το φύλο τους (κατηγοριοποιούν, αποδίδουν δραστηριότητες και αντικείμενα, διακρίνουν επαγγέλματα)
- Με βάση εξωτερικά χαρακτηριστικά
- Παίζουν με παιδιά ίδιου φύλου
- Αξιολογούν θετικότερα ότι έχει σχέση με το φύλο τους

- Παρατηρούν και μιμούνται συμπεριφορές και αντιδράσεις ομόφυλων μοντέλων
- Έχουν εσωτερικεύσει μεγάλο αριθμό κοινωνικών αντιλήψεων και προσδοκιών και είναι δύσκολο να απαλλαγούν

2 παρατηρήσεις για τα στερεότυπα

- Τα αγόρια φέρουν περισσότερες σεξιστικές αντιλήψεις σε σχέση με τα κορίτσια
- Σε όλες τις ηλικίες προτιμούν να ακολουθούν πιστά μόνο ό,τι και όσα θεωρούν ότι αρμόζουν και είναι αποδεκτά για το φύλο τους

Αιτίες:

- Αυστηρότερο τρόπο με τον οποίο οι γονείς αντιδρούν και αποδοκιμάζουν τα αγόρια, όταν υιοθετούν συμπεριφορές «γυναικείες»
- Φοβούνται και προσπαθούν να αποτρέψουν μια πιθανή μελλοντική ομοφυλοφιλία
- Το ανδρικό φύλο αξιολογείται θετικότερα τόσο από τους γονείς όσο και από τα παιδιά

Κοινωνικοοικονομικό επίπεδο ➡

Παιδιά που προέρχονται από τα κατώτερα
κοινωνικοοικονομικά στρώματα ➡

περισσότερο στερεότυπες και παραδοσιακές
αντιλήψεις για τα φύλα, και

γενικά οι δραστηριότητες και οι τρόποι
συμπεριφοράς τους συμφωνούν προς τα
παραδοσιακά στερεότυπα των φύλων

Ιδιαίτερη προσοχή και ευαισθητοποίηση σε θέματα ισότητας των δύο φύλων:

- ☞ συμβιβάζονται εύκολα στις απαιτήσεις της/του νηπιαγωγού
- ☞ έχουν ιδιαίτερη ανάγκη της αποδοχής της/του
- ☞ έχουν την τάση να συμμορφώνονται με οτιδήποτε τους λέγεται για το φύλο τους
- ☞ να μιμούνται τρόπους συμπεριφοράς και αντιδράσεις ομόφυλων προς αυτά μοντέλων

N/Γ και φύλο

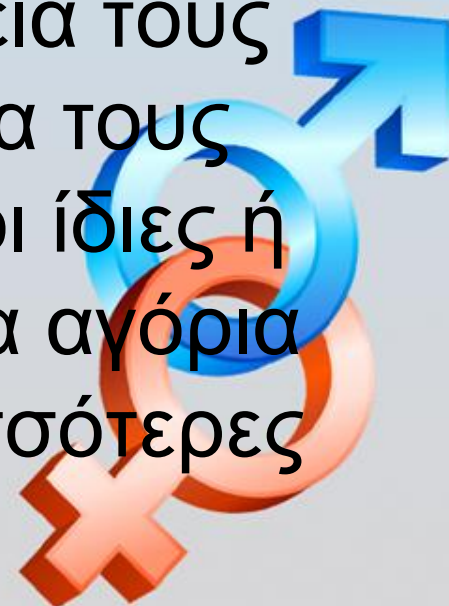
- Γενικά υπάρχει η τάση τα αγόρια να περιγράφονται ως άτακτα, ανυπάκουα, επιθετικά, ενώ τα κορίτσια ως υπάκουα, φρόνιμα, ευγενικά, ευαίσθητα και δειλά
- Επαινούν συχνά τα κορίτσια για την υπακοή τους και χρησιμοποιούν τη συμπεριφορά τους ως παράδειγμα προς μίμηση

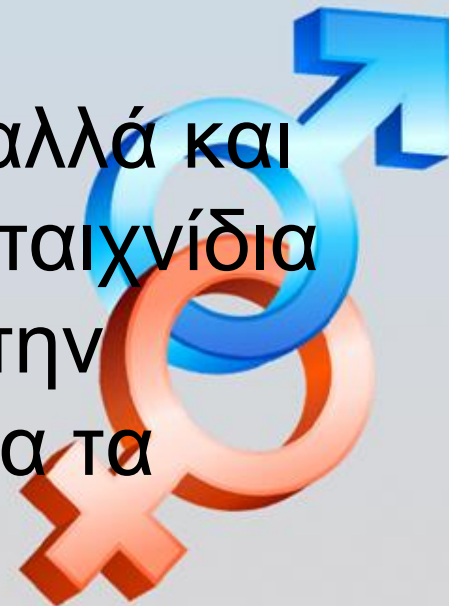
- Τα αγόρια από την άλλη, επειδή τα θεωρούν πιο επιθετικά, τα προσέχουν περισσότερο, αλληλεπιδρούν συχνότερα μαζί τους και γενικά έχουν την τάση να τα τιμωρούν συχνότερα και σκληρό-τερα από τα κορίτσια
- Διαιώνιση αυτής της συμπεριφοράς

- Οι νηπιαγωγοί έχουν την τάση να προσέχουν τα αγόρια περισσότερο ενώ τα κορίτσια τα προσέχουν μόνο όταν τις/ τους πλησιάζουν
- Όταν τα κορίτσια ζητούν τη βοήθειά τους σε κάποια δραστηριότητα, αντί να τους δώσουν οδηγίες ολοκληρώνουν οι ίδιες ή οι ίδιοι τη δραστηριότητα, ενώ στα αγόρια φαίνεται ότι δίνουν 8 φορές περισσότερες οδηγίες από ότι στα κορίτσια.

- Συχνά ενισχύονται τα παιδιά να παίζουν με παιχνίδια, που θεωρούνται τυπικά και αρμόζουν με το φύλο τους
- Διαχωρισμός των παιδιών σε ομάδες με συχνότερο κριτήριο το φύλο τους
- Σε θέματα πειθαρχίας και τάξης, αλλά και σε διάφορες δραστηριότητες και παιχνίδια συχνά αποδίδουν την επιτυχία ή την αποτυχία στο φύλο και όχι στα ίδια τα παιδιά.

- Συχνά αναθέτουν στα παιδιά δραστηριότητες, που προσιδιάζουν στους μελλο-ντικούς τους ρόλους.
- Είναι πιθανότερο οι νηπιαγωγοί να επαινέσουν ένα κορίτσι για τα ρούχα ή την προσεγμένη εξωτερική εμφάνιση, από ό,τι ένα αγόρι
- Στα αγόρια ενισχύουν τη σκληρότητα και τον έλεγχο της ευσυγκινησίας

- Ευαισθητοποίηση για εγκαθίδρυση ενός μη σεξιστικού περιβάλλοντος στην τάξη
- Επανεξετάστε και τις δικές σας αντιλήψεις και στάσεις σχετικά με τους ρόλους των δύο φύλων

Βασικά ερωτήματα για Ν/Γ

- Ποια είναι η επίδραση που ασκώ στα παιδιά για την κατανόηση από μέρους τους του τι σημαίνει να είναι κανείς αγόρι ή κορίτσι;
- Τι κάνω στην καθημερινή μου πρακτική που να βοηθάει τα παιδιά να εντάξουν τον εαυτό τους και τους άλλους στην κατηγορία «αγόρι» ή «κορίτσι»;

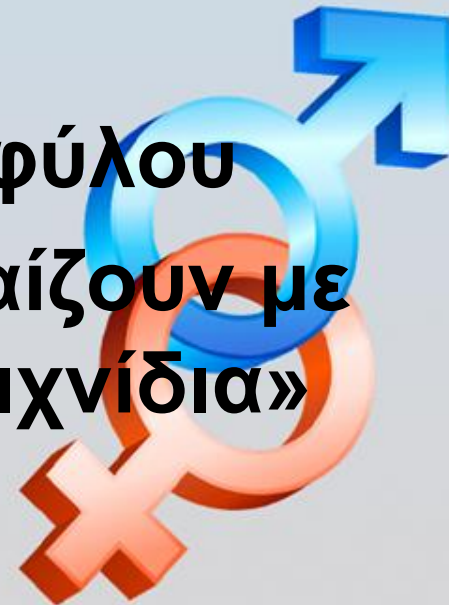

- Πως συμπεριφέρομαι ως εκπαιδευτικός προσχολικής ηλικίας; Για παράδειγμα, όταν παρατηρώ τα παιδιά συλλέγω πληροφορίες για συμπεριφορές που συνδέονται με το φύλο και τις στάσεις τους;
- Ποιες είναι οι πρακτικές, οι στάσεις και οι αντιλήψεις που έχω ως νηπιαγωγός σε ό,τι αφορά τη συμπεριφορά μου απέναντι στα παιδιά; Συνδέονται με το φύλο του παιδιού;

Ενδεικτικές προτάσεις

- Παρατηρείτε τα παιδιά κατά τη διάρκεια των ελεύθερων δραστηριοτήτων
- Συμμετέχετε σε παιχνίδια, που δεν είναι αντιπροσωπευτικά του φύλου σας
- Να είστε σε εγρήγορση
- Αναδείξτε τη σταθερότητα του φύλου
- «Όλα τα παιδιά μπορούν να παίζουν με όλα τα παιδιά και με όλα τα παιχνίδια»

- **Ενθαρρύνετε τις διαφυλικές παρέες**
- **Παρουσιάστε πρότυπα σε παραδοσιακούς και μη παραδοσιακούς ρόλους**
- **Προσκαλέστε στην τάξη σας άτομα που εργάζονται σε μη παραδοσιακά για το φύλο τους επαγγέλματα**

- **Ενισχύστε τα παιδιά να απαλλαγούν από σεξιστικές αντιλήψεις, στάσεις, αξίες και συμπεριφορές**
- **Εντοπίστε στερεοτυπικές δηλώσεις**
- **Διαβάστε βιβλία απαλλαγμένα από φυλετικά στερεότυπα**
- **Ενθαρρύνετε τη συμμετοχή σε παιχνίδια στην αυλή και παιχνίδια ρόλων**

- Δημιουργήστε ένα άλμπουμ-βιβλίο
- Ενισχύετε την ισότιμη συμμετοχή των αγοριών και των κοριτσιών στην τάξη
- Αναδιοργανώνετε το χώρο της τάξης
- Εμπλουτίζετε τη θεατρική γωνιά με υλικά και για ανδρικούς και για γυναικείους ρόλους

- **Συζητήστε με τους γονείς**
- **Ενημερώστε τους γονείς**
- **Ενθαρρύνετε τους γονείς να μην αγοράζουν στα παιδιά τους παραδοσιακά «αγο-ρίστিকা» και «κοριτσίστικα» παιχνίδια**
- **Δώστε έμφαση στη σημασία της μεταμπίεσης στα παιχνίδια ρόλων**

- **Συλλέξτε φωτογραφίες**
- **Βοηθήστε τους γονείς να επισημαίνουν περιπτώσεις γλωσσικού σεξισμού**
- **Ενθαρρύνετε τους γονείς να επανεξετάζουν ενδεχόμενες προκαταλήψεις τους**

Παράδειγμα Δραστηριότητας

Στόχοι:

ανιχνεύσουν τυχόν στερεότυπες αντιλήψεις σχετικά με την εξωτερική εμφάνιση ατόμων διαφορετικού φύλου

συνειδητοποιήσουν ότι η διαφορετικότητα των φύλων δεν απορρέει και δεν εξαρτάται από τις διαφορές στην εξωτερική εμφάνιση των ατόμων

αναγνωρίσουν τη διαφορετικότητα και τη μοναδικότητα των χαρακτηριστικών του κάθε ατόμου, ανεξάρτητα από το φύλο του

Δείχνουμε στα παιδιά την μία εικόνα 2 ανθρώπων και τους θέτουμε ερωτήματα

- Τα παιδιά που δείχνει η παραπάνω εικόνα είναι αγόρια-κορίτσια;
- Από πού το συμπεραίνετε;
- Εάν φορούσαν τα αγόρια τα ρούχα των κοριτσιών και τα κορίτσια αντίστοιχα αυτά των αγοριών θα άλλαζε και το φύλο τους;
- Παρατηρήστε ένα φίλο και μια φίλη σας. Έχουν στο ίδιο σημείο τα μάτια τους, τη μύτη τους, το στόμα τους;
- Περιγράψτε το χρώμα των ματιών του παιδιού, που κάθεται δίπλα σου.
- Έχουν όλοι οι άντρες κοντά μαλλιά;
 - Έχουν όλες οι γυναίκες μακριά μαλλιά;

Δείχνουμε στα παιδιά εικόνες-φωτογραφίες από περιοδικά, εφημερίδες, βιβλία, κλπ. ανδρών και γυναικών με εξωτερικά χαρακτηριστικά μη «συμβατά» με το φύλο τους (άντρες με μακριά μαλλιά, σκουλαρίκια, σκωτσέζους με φούστες, κλπ) και σχολι-άζουμε.

Φτιάχνουμε τα διαβατήριά μας-ταυτότητες που θα τα χρησιμοποιήσουμε στα τα-ξίδια μας. Βάζουμε πάνω το αποτύπωμά μας που μας κάνει μοναδικούς και το συγκρί-νουμε με αυτά των άλλων παιδιών.

Ζητούμε από τα παιδιά να κάνουν ταξινομήσεις σύμφωνα με το χρώμα των μαλ-λιών και των ματιών τους.

Καλούμε τα παιδιά να κοιτάξουν τον εαυτό τους στον καθρέφτη και να περιγρά-ψουν πώς φαίνονται.

Φτιάχνουμε και μαθαίνουμε σχετικά τραγούδια

Στόχοι: Τα παιδιά να:

κατανοήσουν τις ανατομικές ομοιότητες και διαφορές των δύο φύλων
οικοδομήσουν την έννοια της σταθερότητας του φύλου τους ανεξάρτητα από τα
εξωτερικά τους χαρακτηριστικά

Δίνουμε στα νήπια παζλ γυναικείων και ανδρικών ανθρώπινων σωμάτων και τα ενθαρρύνουμε να κάνουν συγκρίσεις, καθώς τα συναρμολογούν.

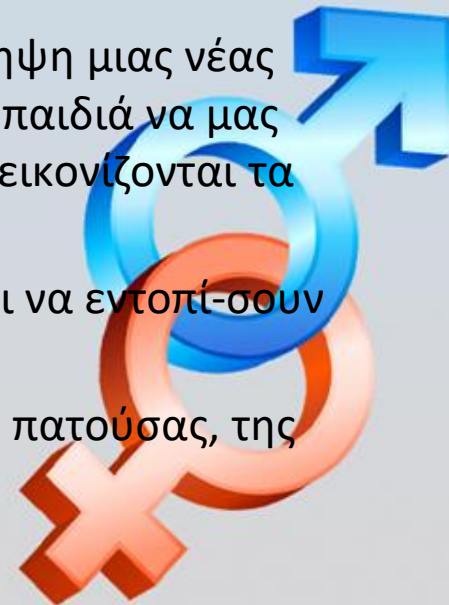
Δείχνουμε στα παιδιά εικόνες από βιβλία με θέμα το σώμα και την αναπαραγωγή και συζητούμε γύρω από τα διαφορετικά εσωτερικά και εξωτερικά γεννητικά όργανα των δύο φύλων.

Χρησιμοποιούμε επιτραπέζια παιχνίδια με θέμα το ανθρώπινο σώμα. Παίζοντας συζητούμε για τα όργανα από τα οποία αποτελείται ο άνθρωπος και εστιάζουμε και στη διαφορετικότητα του φύλου.

Πληροφορούμαστε για το ρόλο που παίζουν τα δύο φύλα στη σύλληψη μιας νέας ζωής. Βλέπουμε φωτογραφίες από έγκυες γυναίκες. Ζητάμε από τα παιδιά να μας φέ-ρουν τυχόν υπερηχογραφήματα από το σπίτι τους στα οποία απεικονίζονται τα ίδια.

Ζητούμε από τα παιδιά να γίνουν ζευγάρια διαφορετικού φύλου και να εντοπί-σουν τις ομοιότητες του σώματός τους και να τις περιγράψουν.

Ζητούμε από τα ετερόφυλα ζευγάρια να συγκρίνουν το μέγεθος της πατούσας, της παλάμης, των ποδιών τους και των χεριών τους.

Χωριζόμαστε σε δύο ομάδες ανάλογα με το φύλο μας. Απλώνουμε ένα κομμάτι χασαπόχαρτο στα πάτωμα, λίγο μεγαλύτερο από το ύψος ενός παιδιού. Ζητάμε από το παιδί, κορίτσι από τη μία ομάδα αγόρι από την άλλη, να ξαπλώσει πάνω στο χαρτί. Σχεδιάζουμε το περίγραμμα του σώματός του χρησιμοποιώντας ένα μαρκαδόρο ή ένα στυλό. Ζητούμε και από τις δύο ομάδες να εμπλουτίσουν το περίγραμμα με ανατομικά στοιχεία, καρδιά, πνεύμονα, εγκέφαλο, γεννητικά όργανα, και να μας παρουσιάσουν αντίστοιχα ένα αγόρι και ένα κορίτσι.

Ζητούμε από τα παιδιά να φέρουν στην τάξη μας φωτογραφίες των γονιών τους από μικρή ηλικία έως και σήμερα και να εντοπίσουν τις ορατές ανατομικές διαφορές, που συντελέστηκαν στο σώμα τους

Παροτρύνουμε τα νήπια να πάνε στη γωνιά μεταμφίεσης και να ντυθούν όπως αυτά επιθυμούν.

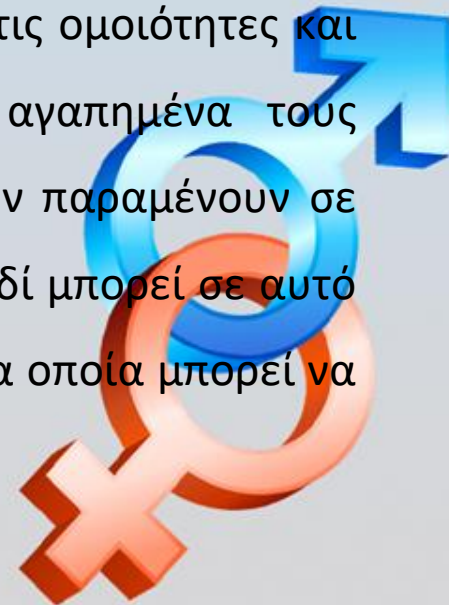
Στόχοι: Τα παιδιά να:

ενισχύσουν την ατομική τους ταυτότητα και να μιλήσουν για τον εαυτό τους και τις προτιμήσεις τους.

συνειδητοποιήσουν ότι υπάρχουν αντικείμενα, δραστηριότητες, αθλήματα κ.ά. που αρέσουν εξίσου στα αγόρια και στα κορίτσια.

- Ζητούμε από κάθε παιδί να φτιάξει μια αφίσα με θέμα τον εαυτό του με τη χρήση ποικίλων υλικών. Στη συνέχεια ζητούμε από τα παιδιά να την εμπλουτίσουν με ό,τι αυτά θεωρούν αντιπροσωπευτικό για τα ίδια.
- Όλες οι αφίσες των παιδιών αναρτώνται σε ένα χώρο στην τάξη, που θα μπορούσε να έχει τον τίτλο «ΚΑΘΕΤΙ ΠΟΥ ΑΓΑΠΩ». Ενθαρρύνουμε τα παιδιά να συγκρίνουν και να σχολιάσουν τις αφίσες, δίνοντας έμφαση στις ομοιότητες και τις διαφορές αγο-ριών και κοριτσιών αναφορικά με τα αγαπημένα τους πρόσωπα, αντικείμενα, αθλήματα-τα κ.ά. Οι αφίσες των παιδιών παραμένουν σε αυτό το χώρο κατά τη διάρκεια όλης της χρο-νιας και κάθε παιδί μπορεί σε αυτό το διάστημα να τις εμπλουτίζει με νέα προσωπικά δεδομένα, τα οποία μπορεί να είναι και παρατηρήσεις των άλλων παιδιών γι' αυτόν

Ζητούμε από τα παιδιά να γίνουν δημοσιογράφοι και να παίρνουν συνεντεύξεις το ένα από το άλλο. Οι ερωτήσεις μπορεί ενδεικτικά να είναι του τύπου:

- Ποιο είναι το αγαπημένο σου παιχνίδι;
- Πώς σου αρέσει να περνάς τον ελεύθερο χρόνο σου;
- Ποιο είναι το αγαπημένο σου βιβλίο, τραγούδι;
- Ποια είναι η αγαπημένη σου ταινία;

Απομαγνητοφωνούμε τις απαντήσεις. Φτιάχνουμε δύο λίστες αγόρια-κορίτσια και καταγράφουμε, με γράμματα, κολάζ ή ζωγραφική τις απαντήσεις. Σχολιάζουμε και εντοπίζουμε ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στα φύλα.

Στόχοι: Τα παιδιά να:

εξοικειωθούν με τα συναισθήματά τους και να μάθουν να τα εκφράζουν.

εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους για να εκφράσουν συναισθήματα.

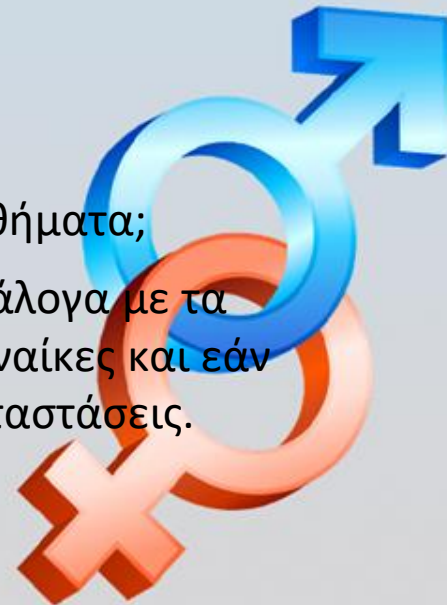
κατανοήσουν και να συνειδητοποιήσουν ότι όλοι οι άνθρωποι, άνδρες-γυναίκες, βιώνουν συναισθήματα ίδιας έντασης σε παρόμοιες καταστάσεις.

Δείχνουμε στα παιδιά εικόνες, φωτογραφίες και των δύο φύλων. Φροντίζουμε να απεικονίζονται και οι άνδρες και οι γυναίκες σε ανάλογες καταστάσεις, π.χ. γυναίκα να κλαίει, άνδρα να κλαίει, να γελάει, ή γυναίκες και άνδρες μαζί να πανηγυρίζουν, κλπ. Ενθαρρύνουμε τα παιδιά να εξωτερικεύσουν τα συναισθήματά τους. Προσπαθούμε να ανιχνεύσουμε τυχόν προκαταλήψεις που έχουν σχετικά με το φύλο και την έκφραση των συναισθημάτων κάνοντας ερωτήσεις όπως:

- Τι φαντάζεστε ότι αισθάνεται αυτός ο άνδρας ή αυτή η γυναίκα σ' αυτή την εικόνα;
- Εσείς πότε αισθάνεστε ανάλογα;
- Πιστεύετε ότι τα αγόρια και τα κορίτσια νιώθουν τα ίδια συναισθήματα;

Ζητούμε από τα παιδιά να κατηγοριοποιήσουν τις φωτογραφίες ανάλογα με τα συναισθήματα που εκφράζουν. Παρατηρούμε εάν είναι άνδρες-γυναίκες και εάν μπορεί και τα δύο φύλα να βιώνουν ανάλογες συναισθηματικές καταστάσεις.

Φτιάχνουμε μάσκες που να εκφράζουν συναισθήματα και παίζουμε με αυτές. Με τη βοήθεια μιας ψηφιακής μηχανής το ένα παιδί φωτογραφίζει το άλλο σε χα-ρακτηριστικές εκφράσεις. Τις προβάλλουμε στον υπολογιστή και τις εκτυπώνουμε. Τις εκθέτουμε σε μια γωνιά για να τις βλέπουμε, τις χρησιμοποιούμε στο παρουσιολόγιό μας ή όπου αλλού θέλουμε.

Δίνουμε στα παιδιά χάρτινους κύκλους και τα προτρέπουμε να ζωγραφίσουν πρόσωπα, «φάτσες» με διάφορες εκφράσεις χρησιμοποιώντας όποια υλικά επιθυμούν. Στη συνέχεια ζητούμε από κάθε παιδί να μας πει:

- Τι φύλο είναι τα ανθρωπάκια που ζωγράφισε;
- Πώς νομίζει ότι αισθάνονται αυτά τα ανθρωπάκια;
- Για ποιο λόγο νομίζει ότι αισθάνονται έτσι;
- Αν το ανθρωπάκι ήταν του αντίθετου φύλου θα αισθανόταν το ίδιο;

ΕΡΓΑΣΙΑ (10 λεπτά)

- Σχεδιαστείτε μια δραστηριότητα για το νηπιαγωγείο με την οποία τα παιδιά να κατανοήσουν τις διαφορές των δύο φύλων και τον εαυτό τους.

